№ 130 Օգոստոսի 7 (19) **1879** Օգոստոսի 7 (19) № 130

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլ. կէս տարվանը 6 րուբլ:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն Խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція „Мшакъ"

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մի խորհուրդ Թիւրքիայի հայերին։—Ներքին տեսութիւն։ Նամակ Նոր-Նախիջևանից։ Նամակ Մեծ-Ղարաքլիսայից։ Նամակ Ախալքալաքից։ Նամակ Խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—Արտաքին տեսութիւն։ Գերմանիա։ Ֆրանսիա։ Թիւրքիա։—Խառն լուրեր։—«Մշակի» հեռագիրներ։—Յայտարարութիւններ։—Տեղեկացոյց։—Բանասիրական։ Գեղեցիկ ծառերը ինչի կտրեցիք։

ՄԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՀԱՅԵՐԻՆ

—

«Մշակի» վաղվայ համարի արտաքին տեսութեան մէջ մենք կը տպենք մեր մշտական աշխատակից պ. Գրիգոր Նիկողոսեանի յօդուածը «Մի խորհուրդ Թիւրքաց հայերին» վերնագրով։ Մենք կը տպենք այդ յօդուածը որպէս առաջնորդող, եթէ նրա բովանդակութեան մեծութիւնը չը խանգարէր:

Յօդուածի մէջ կան շատ գեղեցիկ դատողութիւններ, որոնց հետ ծանօթանալը մենք թողնում ենք ընթերցողներին։ Միայն այսքան կասենք այժմ, որ պ. Նիկողոսեանի գրվածքի գլխաւոր միտքը եթէ ընդունվէր, դա թէ Հայաստանի և թէ Թիւրքիայի համար լաւ կը լինէր։ Հեղինակը կարծում է որ ամենայարմար կանդիդատ Թիւրքաց Հայաստանի գեներալ-նահանգապետութեան պաշտօնի համար կը լինի եգիպտական նախկին մինիստր, հայազգի Նուբար-փաշան:

Մենք բոլորովին համաձայն ենք այդ մտքի հետ և չը նայելով որ Նուբար-փաշան յայտնի է որպէս անգլիամոլ մարդ, ուրիշ կողմից նա յայտնի է նոյնպէս որպէս սաստիկ ազգասէր հայ, որպէս լուսաւորված մարդ և բացի սորանից փոքր նշանակութիւն չունի նրա կառավարչական բազմամեայ փորձառութիւնը:

Կատարելապէս համակրելով մեր աշխատակցի մտքին, առաջուց Թիւրքիայի հայերի ուշադրութիւն ենք դարձնում մեր աշխատակցի յօդուածի վրա:

Եթէ ճշմարիտ Հայաստանի մէջ պէտք է նշանակվի քրիստոնեայ նահանգապետ, աւելի լաւ է որ Նուբար-փաշայի պէս մի հայ, թէև անգլիամոլ նահանգապետ նշանակվի, քան թէ բուն անգլիացի։ Իսկ դա շատ հեշտ կարող է պատահել:

Ինչքան էլ անգլիամոլ լինի Նուբար-փաշան, նա այնու ամենայնիւ ոգով հայ է և կարելի է յուսալ որ չի հետևի բուն անգլիական քաղաքականութեանը ի վնաս հայոց ազգի շահերին, այն ինչ բուն անգլիացի նահանգապետից այդ կարելի է սպասել...

Վերջապէս եթէ ցանկալի է որ Թիւրքաց Հայաստանի նահանգապետ հայ լինի, բացի Նուբար-փաշայից մենք հայերի մէջ այս րոպէիս ոչ ոքին չենք ճանաչում, որ լինէր ճշմարիտ փորձված կառավարիչ և քաղաքագէտ, պետական մարդ:

Ի հարկէ աւելի լաւ կը լինէր, որ այդ պաշտօնը ստանար մի հայ, որ դէպի ոչ մի քաղաքականութիւն կողմնապահ չը լինէր, բայց դա այս րոպէիս անհնարին է, մանաւանդ եթէ նա պէտք է միացնի իր մէջ այն բոլոր արժանաւորութիւնները, որ ունի Նուբար-փաշան:

Այդ պատճառով Նուբար-փաշային չէ կարելի չը ճանաչել որպէս միակ հնարաւոր կանդիդատ Հայաստանի գեներալ-նահանգապետութեան պաշտօնի համար:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿ ԾԱՌԵՐԸ ԻՆՉԻ՞ ԿՏՐԵՑԻՔ

—

Չափազանց զգուելի է տեսնել, երբ մարդիկ իրանց չահասիրութիւնը շատ անգամ տարածում են այնպիսի բաների վրա, որոնք բարեկարգ հասարակութեանց մէջ քիչ շատ մարդավարի բարոյական սկզբունք կամ խղճմտանք ունեցող անհատների համար միշտ սուրբ են համարված։ Արծաթասիրութիւնը ոչ մի բանի մէջ այնքան զարշելի չէ, որքան կրօնքի վերաբերեալ գործերում. սիմոնականութիւնը խղճմտանքի առուտուր է։ Դեռ շատ ժամանակ չէ, երբ հայոց եկեղեցիներից շատերում, ճրագալուցի երեկոներին, Դանիէլի գրքի ընթերցանութեան իրաւունքը աճրդախօսութեամբ վաճառվում էր նոյն իսկ եկեղեցու մէջ, ժամասացութեան ժամանակ։ Մինչև անգամ այսօր մեզ պատահում է տեսնել գրեթէ ամեն պատարագի ժամանակ, թէ ինչպէս սպասաւոր տիրացուն թողնելով խորանը բուրվառը ձեռին գալիս է և խնկարկում է ժողովրդականներից մինին—նորան, որ նոյն օրը պատարագիչ քահանային աջահամբոյր էր տուել—հրաւիրելով սորան դէպ ի խորանը աւետարանը համբուրելու:

Ով չը գիտէ, որ ամուսնութիւնը իբրև մի դաշն, որ պէտք է շաղկապված լինէր տղամարդի և կնոջ մէջ փոխադարձ սիրոյ կապերով, մեր մէջ լոկ առևտրական գործողութիւն է։

Ծնողական սէր, որդիական սէր—մեզանում լոկ բառեր են.... Աղջիկ զաւակը ամենևին նոյն սէրը չէ վայելում, ինչ որ մանչը։ Երկու որդիներից հարուստը ծնողաց կողմից աւելի զգուանք է վայելում, քան թէ աղքատը։ Ինչ գեղեցիկ է բնութիւնը... վերև կապուտակ երկինք, արև, լուսին, աստղեր. իսկ ներքև՝ կանաչազարդ դաշտեր, տերևախիտ ծառեր, երփներանգ ծաղկունք... Այո, սոքա ամենքը շատ գեղեցիկ բաներ են, բայց ում համար։ Ինչ արժէք ունի երկինքը պ. Կապլառուեանի համար, երբ նորա ոչ օդը, ոչ անձրևը, ոչ քամին կարելի չէ կապալով առնել.... Ոսկեգործեանի կամ Արծաթագործեանի համար արևը և լուսինը ուրիշ բաներ չեն, բայց միայն ոսկեղէն կամ արծաթեղէն սկառակներ, որոնք թէև շատ թանկագին են, բայց իրենց անմատչելի հեռաւորութեան պատճառով բոլորովին անօգուտ։ Պ. Ադամանտեանը շատ կը ցանկար աստղերը իր դուքանում տուփերի մէջ դարսած ունենալ, կամ իր կողակցի կրծքի կամ մատների վրա փայլած տեսնել,—բայց երկնքում, այդ կապուտակ ոչնչութեան մէջ, միթէ կարժէ նոցա վրա ուշք դարձնել։

Ցիրաւի, մեր Ն.-Նախիջևանի նախնիքը շատ տխմար մարդիկ են եղել, որ մեր Ս. Խաչ վանքի պարտէզի նման մի անօգուտ բան տնկել են ու տարիներով զարմանել։ Ի՞նչ վաստակ կայ ծառերից, քանի պրօցենտ են բերում ծաղիկները։ Մենք, նորերս, շատ աւելի խելացի ենք՝ մենք գիտենք, որ աշխարհիս մէջ ամենաէականը փողն է կամ այն բաները միայն, որոնց կարելի է անմիջապէս փող դարձնել։ Մենք ոչինչ ուշք չենք դարձնում այն խելագարների վրա, որոնք հաւատացնում են անդադար, թէ բուսականութիւնը շատ օգտակար, մինչև անգամ անհրաժեշտ է մի որ և իցէ երկրի քաղաքի համար։ Այս պատճառով մենք այս տարի մեր վանքի վրա երկու խելացի կառավարիչներ կարգեցինք, որոնք մեր յոյսերը ի դերև չը հանեցին։ Նոքա իբրև գործունեայ, առևտրական մարդիկ, կամենալով վանքի եկամուտը աւելցնել, ամբողջ պարտէզի քառորդը ծառազուրկ արին՝ խիստ շատ ծառ կտրեցին, քշտեցին, արմատախիլ արին, և այսպէսով վաստակեցան մի ընդարձակ տեղ, ուր մի մեծ փառաւոր րօտօնդ և մի փոքր տաղաւարի նման բան շինեցին և սոցա շուրջը տընկեցին անշարժ սեղաններ և նստարաններ ճաշողների համար։ Ինչո՞ւ։—Շատ պարզ է, որովհետև րօտօնդները վանքի եկամուտը պիտի աւելացնեն։—Ի՞նչ կերպով։—Այն կերպով, որ Րօստովի և Նախիջևանի հարուստները գալիս են այստեղ թէյ խմելու, ճաշելու, քէֆ անելու։—Դորանից ինչ օգուտ։—Օգուտը այն է, որ բուֆէտը չահվում է. իսկ բուֆէտը վանքը տալիս է կապալով։ Մինչև այժմ մի րօտօնդ կար, որ թէև շատ հին չէր, բայց շատ գեղեցիկ էլ չէր. նորի շինութեամբը բուֆէտի գինը կը բարձրանայ և կարելի կը լինի տարին գէթ 4—500 րուբլ աւելի եկամուտ ստանալ։

Եկամուտ, եկամուտ—այս է ահա մեր առևտրական հոգիների միակ բաղձանքը. այս է ահա մանրաճառական իդէալը. այս է ահա չարչիների բոլոր աշխարհահայեցութիւնը....

Նոր-Նախիջևանը բոլոր իր հարիւրամեայ գոյութեան միջոցին միայն մի մարդավարի բան է յառաջ բերել՝ այն է Ս. Խաչի վանքի պարտէզը—յիրաւի մի օազիս մի շրջակայ ընդարձակ անապատի մէջ, մի տեղ, ուր մարդ դուրս գալով կեղտոտ ու թոզոտ Րօստովի կամ Նախիջևանի միջից, մի քանի վայրկեան զգում է ինքնիրան բնութեան ծոցում—և այդ տեղն էլ աշխատում են քանդել....

Պ. պ. Գր. Սալթիքեանը և Խ. Ստեփանոսեանը անշուշտ կը զարմանան իմ այս խօսքի վրա. «ինչպէս—կասեն նոքա—մենք որ այնքան աշխատեցանք պարտէզը զարդարել զանազան շինութիւններով և դեռ պիտի աշխատենք.... մենք քանդում ենք....»

Բայց ես կը հարցնեմ այդ պարոններին, թէ պարտէզ ասածդ ինչով է դառնում պարտէզ,—փայտէ շինութիւններո՞վ թէ ծառերով.... Միթէ մեր գլխի մազերը փետելով և նրանց տեղ ոսկիներ շարելով, գլուխը կը գեղեցկանայ։

Ոսկի ոսկի—այս է ահա հայի կեանքի միակ նըպատակը. այս է ահա այն լիսեռը, որի շուրջը պտըտվում է հայի սիրտը, խելքն ու միտքը։

Եւ ինչ հիանալի մարդիկ են մեր կառավարիչները... Ասենք թէ նոցանից մինը սաստիկ սէր, մի տեսակ մանիա ունի փառաւոր շէնքեր շինելու։ Այդ սէրը դառնում է գլխաւորապէս պատճառ նորա սնանկանալուն։ Նշանակվելով կառավարիչ մի պարտէզի վրա, նա յարմար առիթ է գտնում նորից իր ճարտարապետական սէրը յագեցնելու. ոչնչացնում է ծառերը և սրանց տեղ շինում է զանազան անօգուտ փայտէ շինուածներ։ Եկող տարի գուցէ կը նշանակվի մի այլ կառավարիչ, որ թերևս կունենայ սէր դէպի մի այլ բան,—և ահա ծառերի մի այլ քառորդն էլ զոհ կը գնայ և նորա տեղ երևան կելնէ մի բեմ արփիանկաների համար...

Եւ մենք կունենանք մեր վանքի մօտ րօտօնդներ, բուֆէտներ, բեմեր և այլն բայց պարտէզ...

Եւ ինչ յանդգնութիւն է, հարցնում ենք մենք, ինքնիշխանաբար քանդել մի պարտէզ, որի վրա մեր պապերը մօտ հարիւր տարի աշխատել են։ Որի խորհրդով էր այդ։ Եթէ ազաներից մի քանիսը համաձայնութիւն են յայտնել այդ գործին և ս. Խաչ գալիս բթամտաբար աքանչացել են րօտօնդների չնաշխարհիկ գեղեցկութեան վրա,—դա ոչինչ նշանակութիւն չունի. այսպիսի դէպքերում կշիռ կարող են ունենալ միայն խելացի մարդկանց կարծիքը։ Ի հարկէ պ. պ. կառավարիչները կարող են ինձ նկատել, թէ այդ շատ դժուար է Ն.-Նախիջևանի պէս քաղաքում, ուր ամեն մարդ ինքն իրան խելացի է համարում։ Պ. պ. կառավարիչների նկատողութիւնը շատ իրաւացի է՝ մեզանում շատ դժուար է խելօքը յիմարից ջոկել։ Մեզանից ամենախելացիները, մեր չորս հայ բժիշկները, վանքի պարտէզը գալիս և նորակառոյց բոլոր յարկերի տակ թէյ խմելիս, նոյնպէս հիանում են մեր կառավարիչների ճարտարապետական ճաշակի վրա, զմայլում են փայլուն ներկերով և տուն են վերադառնում։

Բայց պ. պ. կառավարիչներին պէտք է նկատել, թէ բացի բժիշկներից և իրաւաբաններից, աշխարհիս վրա կան այլ աւելի գիտնական մարդիկ, կայ դրական գիտութեան խօսքը որ ամենաճիշդ կերպով ապացուցանում է անտառների և առհասարակ բուսականութեան անհրաժեշտութիւնը և սորանց ազդեցութիւնը օդի բարեխառնութեան և մարդկային առողջութեան վրա։ «Մշակի» մէջ բաւական յօդուածներ գրվեցան այդ մասին...

—Բայց մենք լրագիրներ չենք կարդում, ասում են պ. պ. կառավարիչները։

Ինչի՞ չէք կարդում. եւրօպացի կառավարները կարդում են, իսկ դուք հայ կառավարիչներդ չե՞ք կարդում...

Ես դեռ այնչափ լաւ համարմունք ունեմ մեր վանքի կառավարիչների բարեխղճութեան և պարտաճանաչութեան վրա, որ կը յուսամ թէ նոքա չեն զլանայ պատասխանել լրագրութեան միջոցով նաև հետևեալ հարցերին։

Եթէ անհրաժեշտ հարկաւոր էր նոր րօտօնդ շինել, ինչի՞ համար չը քանդեցին հինը և նորա տեղ չը շինեցին նորը. խօ հին րօտօնդի տեղն էլ բաւական մեծ է։

Կամ եթէ մի որ և իցէ ինձ անհասկանալի պատճառով հարկաւոր էր մինը պահպանել, միթէ պարտէզի մօտ ծառազուրկ տեղ քի՞չ կար, քի՞չ դաշտ կար։

Ինչի համար կտրեցիք ծառերը, գեղեցիկ ծառերը ինչի՞ ոչնչացրիք...

Մ. Թիւթիւնջեան

Բայց այդ դեռ հարց է՝ կը համաձայնվի արդեօք Անգլիան հայերի այդ ցանկութեան հետ, թէ անպատճառ կաշխատի Հայաստանի մէջ մի անգլեացի նահանգապետ նշանակել։ Այն ժամանակ ամեն բան կարելի է կորած համարել։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ

—

26 յուլիսի

Յուլիսի 17-ից սկսած բաւական մեծ անձրևներ եկան այստեղ։ Կայծակը սպանեց քաղաքում մի չափահաս հայ կնոջ և մի ձիաւոր գիւղացու քաղաքից դուրս, դաշտի մէջ։

Արդարասէր անձինք շատ ափսոսացին, որ կայծակը չը զարկեց պ. պ. Խալպախչեաններին (ռուսերէն թարգմանված՝ Շապչնիկով), Մինաս Եգորիչին և Իվան Մարտինիչին, որոնց գազանաբարոյ վարմունքը մի անմեղ հայ օրիորդի դէմ ամենայն իրաւամբ արժանի էր երկնքի վրէժխնդրութեան։

Այս անցքը, որ այս չարաթ ամենքի խօսակցութեան նիւթ է դարձել և որը ես լսեցի մի արժանահաւատ ականատեսի սեփական բերանից, հետեւեալն է։ Քաղաքից եօթ վերստ հեռի մի ամառանոցում բնակվող գերդաստանի մօտ հիւր է գնում հայ օրիորդ Բ։ Այդ ամարանոցին կից է պ. Մ. Խալպախչեանի պարտէզը, որի պահապանը, մի մարդակերպ գազան, սարսափելի տմարդութեամբ վարվում է ամենքի հետ, որոնք դժբաղդութիւն են ունենում պատահմամբ այդ պարտէզը մտնելու։ Յիշեալ օրիորդը մի գեղեցիկ առաւօտ աղախնին հետ գնում է այդ պարտէզը միրգ գնելու գիտաւորութեամբ, բայց պարտիզպանը սորանց գող կարծելով, բռնութեամբ քաշքշելով երկուսին էլ տանում է իր տիրոջ առաջ։ Պ. պ. Խալպախչեանները, որ մինչև այդ ժամուն իրենց բարեկամներով և կողակիցներով չարոհնակելիս են եղել առաջին գիշերուանից սկսեալ կոնծաբանութիւնը, ոչ միայն չեն կշտամբում անպիտան ծառային, այլ և ընդհակառակն, իրենք ևս սկսում են ամենաանվայել կոպիտ խօսքերով նախատել անմեղ, չնորհալի օրիորդին, և ինչպէս պատմում են—լոկ խօսքերով չը բաւականանալով, խարազանի մի քանի հարուածներ էլ տալիս են։ Խեղճ աղջիկը—երեւակայեցէք դրութիւն—ամօթից և ցաւից ուշաթափ եղած հազիւ կարողանում է «ջուր» խօսքը արտասանել, բայց ներկայ եղողները այդ միջոցին իրենց մէջ կախ բանալով, բոլորովին մոռանում են թշուառուհուն։ Յայտնի չէ, թէ երբ և ինչպէս խեղճ օրիորդը ազատվում է այդ հայ բաշիբուզուկների ձեռքից,—այսչափ միայն գիտեմ, որ գործը այժմ յանձնված է հաշտարար դատաւորին։

***

ՆԱՄԱԿ ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ

—

30 յուլիսի

Անտառապետ պ. Ղորղանեանցի քաջագործութեանց մասին, որոնք տպագրվեցան ձեր լրագրում, Ղարաքիլիսի թղթակիցները ինքեանք յանձն են առնում դատաստանի առաջ պատասխանատուութիւնը, առանց աւելորդ ծանրութիւն պատճառելու խմբագրութեանդ։ Ուրեմն կարող էք թղթակիցների անունները և ազգանունները յայտնել, երբ այդ կը պահանջվի. միայն որովհետև կասկածելի է պ. Ղորղանեանցի դատ բանալը, այդ պատճառաւ խնդրում են ձեզ, առ ժամանակ նոցա ազգանունները գաղտնի պահել, մինչև որ գործը դատաստանի կընկնի։ Թղթակիցները սրտով ցանկանում են այդ ամենի համար քննութիւն բանալ և բոլորովին վստահ են որ գործը կը տանեն։ Թէև ասում են որ պ. Ղորղանեանցը, յօդուածի տպագրութիւնից յետոյ արդէն մատեանները մաքրել է և մի քանի դրամները հանդէս են դուրս եկել. ինչ և իցէ...

Թղթակիցները խորին շնորհակալութիւն են յայտնում յօդուածի տպագրութեան մասին։ «Մշակի» այդ համարը կայծակի արագութեամբ տարածեցաւ փամբակու գիւղերում. ռուս աստիճանաւորները հետաքրքրվելով, թարգմանել տուին ռուսերէն։

Պ. Ղորղանեանցի արբանեակների թիւը շատ սակաւ է. անբաւականութիւնը ընդհանրական է. մտէք որ գիւղը կամենաք, ամեն տեղ մի և նոյն անբաւականութիւնները կը լսէք դէպի Ղորղանեանը։

***

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

—

Օգոստոսի 1-ին

Ախալքալաքից պ. Վայը «Մեղուի» 54 համարում ասում է այն լուրերը, որոնք տպագրվեցան «Մշակում» մեր երկսեռ ուսումնարանների հարցաքննութեանց վատ անցնելու և ուսուցիչների մի երկուսի քննութեան ժամանակին հարբած լինելու մասին։ Պարոն Վայը, վայ, վայ, կարդալով կամենում է հասարակութեան աչքին թող փչել, իբրև թէ ոչ մի անձն ներկայ չէ եղել հարցաքննութիւններին և ոչ մի այցելու ներս չէ մտել ուսումնարան ամբողջ ուսումնական տարվայ ընթացքում։ Թող պ. Վայը չը սխալվի, որ եղել են մի քանի պարոններ, որոնք միշտ այցելել են ուսումնարանները և մասամբ աւագ ուսուցչին հարբած են գտել, բայց միշտ լռել են այդ մասին։ Հարցաքննութեան ժամանակ ևս եղել է մի այցելու, մի և նոյն միջոցին եկել են և մի քանի պարոններ, բայց տեսնելով որ ուսուցիչները հարբած և քնած են եղել, խկոյն վերադարձել են։ Բայց ինչպէս երևում է ուսուցիչները հարբած լինելով և մի և նոյն ժամանակ քնած, չեն նկատել պ. այցելուին։

Պ. Վայը ուղիղ է ասում, որ դպրոցների տեսուչը ծանուցագիր է ուղարկել քաղաքիս գլխաւորին, որ նա հրաւիրէ ժողովրդեան ներկայ գտնվելու հարցաքննութիւններին։ Իրաւ է ամենքս լսեցինք։ Բայց ինչ անգութ մարդ պիտի լինէր գնացողը որը գիտենալով ուսումնարանների դրութիւնը, նորա դառը վիճակը, գնար և աւելի վիրաւորված դուրս գար այնտեղից։ Բոլոր հասարակութիւնը ծանօթ է ձեզ հետ։

Պ. Վայը ասում է, թէ ինչ էք պահանջում 200—300 րուբլ տարեկան ռոճիկ ստացող ուսուցչից։ Իրաւ է 300 րուբլին շատ ընչին վարձ է, բայց մեր ուսուցիչների համար շատ շատ է։ Մենք տեսանք 30 րուբլիանոց ստորոժին այժմ մօտ 200 րուբլ ստացող. բայց ինչ էք կարծում, նա որ այժմ ուսուցիչ է, ինչպէս է կատարում իր պաշտօնը։ Պ. Վայ, դուք ևս կը խոստովանէք որ այդ ստորոժ-ուսուցիչը մի և նոյն պաշտօնն է վարում, ինչ 30 րուբլիանոց ստորոժութեան պաշտօնի մէջ։ Իսկ աւելացնել միւս (բացառութեամբ երկուսի) մնացեալ ուսուցիչների ռոճիկը, այն ժամանակ գինեվաճառները պէտք է ուրախանային. բացի ցերեկներից գիշերներն ևս պէտք հարբէին։ Իմ կարծիքով բարեխիղճ ուսուցիչը շատ ռոճիկ էլ ստանայ, խղճմտաբար կատարելու է իր պաշտօնը։ Եթէ ռոճիկը քիչ է քիչ էլ թող մի քանի հարիւր անմեղ զաւակների սպանման պատճառ չը դառնան, ուրիշ գործերով զբաղվեն, իսկ երբ յանձն են առնում, կատարեն, ինչպէս հարկն է։

Նամակագիրը ուրախութեամբ սպասում է ուսուցչական խմբի դատաստանի հրաւիրվելուն, որ այնտեղ արդարութիւն դուրս գայ ընդհանուր հասարակութեան առաջ։

Ականատես

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Մոսկվա, 27 յուլիսի

Խոնարհաբար խնդրում եմ որ ուղղէք «Մշակի» խմբագրութեան կողմից արած սխալը, տպելով իմ կլասիկական լեզուների վերաբերեալ յօդուածը «Մշակի» 102 համարի մէջ իբրև նամակ Վաղարշապատից, մինչդեռ նա գրված է և ուղարկված է ձեզ Մոսկվայից։ Այդ սխալը գայթակղեցրել է երեք աստղի ստորագրութեամբ յօդուած գրողին «Մշակի» 117 համարի մէջ։ Այդ յօդուածի մէջ որ ուղղված էր իմ նամակի դէմ, ինչպէս մի քանի տեղերից երևում է, պ. յօդուածագիրը կասկածում է թէ ես հերքած եմ հին լեզուների հարկաւորութիւնը մի անձի դրդմամբ որ ճեմարանի ուսուցիչներից մէկն է և նոյնպէս դէմ է կլասիկական լեզուներին, մինչդեռ ես ամենևին ծանօթ չեմ նրա հետ և ոչինչ գրականական կապ չը կայ մեր մէջ և իմ նամակը գրված է Մոսկվայում և ոչ Վաղարշապատում։

Ուսանող

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ ստացված անտառապետ Ղորղանեանի մասին թղթակցութիւնները երեւում է որ սաստիկ զայրացրին պ. անտառապետին և պարոնը պահանջում է մեզանից որ յայտնենք նորան մեր թղթակիցների ազգանունները։ Մենք հարցրինք մեր թղթակիցներին և ահա ներկայ համարում տպում ենք նրանց պատասխանը։

—

Վերջապէս եղանակը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ սաստիկ հովացաւ։

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ գրում են, որ այնտեղ հասաւ Ամբրոսիոս Բուլբինեան վարդապետը։ Նա Աստրախանում քարոզներ է կարդում եկեղեցիներում և փողեր է ժողովում։ Թղթակիցը գովում է նրա քարոզները և վերջացնում է իր երկար նամակը ասելով որ «Մշակի» մէջ տպված Հայկակի նամակը վարդապետի մասին վատ տպաւորութիւն է գործել աստրախանցիների վրա։

—

Մեզ հաղորդում են ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ հետեւեալը։ «Մօտ երկու ամիս է որ մեր թէ տղայոց և թէ օրիորդաց դպրոցների ուսուցիչները արձակված են հոգաբարձուների ձեռքով, իսկ նոր ուսուցիչները դեռ ևս հրաւիրված չեն։ Ասում են, որ պիտի կազմվի մի մասնաժողով դպրոցների համար նոր կանոնադրութիւն մշակելու համար։ Մինչև այժմ մեր դպրոցների դրամական տարեկան արդիւնքը անկարող եղաւ ծածկել նոյն դպրոցների տարեկան ծախսերը։»

—

Մեզ գրում են ԴԻԼԻՋԱՆԻՑ։ «Յուլիսի 21-ին Դիլիջանի և Քարվանսարայի մէջ մի այնպիսի սարսափելի կարկուտ եկաւ, որ կատարելապէս փչացրեց կորեկի ցանքերը և բանջարանոցները։ Բաղդաւորապէս արտերը հնձած էին արդէն։ Ահագին հեղեղը արմատահան արած ծառերով և քարերով ծածկել է դաշտերը, ափերից դուրս եկած ջուրը այնքան մեծ քանակութեամբ ձկներ էր դուրս գցել հողի վրա և կոտորել, որ ձկներին ջ ո ւ ա լ ն և ր ո վ էին կրում։»

—

ՂԱԶԱԽՈՒՄ, ինչպէս մեզ գրում են, հունձը վերջացել է։ Հացը շատ պակաս է և այդ պատճառով թէ ցորենը և թէ գարին չը լսված գներով են ծախվում։ Ցորենի թաղարը ($9^{1}/_{2}$ պուդ) 13 րուբլով է ծախվում, գարու թաղարը արժէ 10—11 րուբլ, իւղի փութը 40 կոպէկ, մի հաւ 50 կոպէկ, 4 ձուն 5 կոպէկ։ Գիւղերում 8 ձուն արժէ 5 կոպէկ։

—

Լսում ենք որ մի ռուս պարոն դիտաւորութիւն ունի վերցնել Արծրունու թատրօնը և կազմել ռուսաց վօդեվիլների, ֆրանսիական օպերէտների և բալետի խմբեր։ Մենք խորհուրդ կը տայինք պարոնին, եթէ նրան իր այդ դիտաւորութիւնը կաջողվի, կազմել և մի հայ թատրօնական խումբ։ Մի օտարազգի մեծ չահ կունենայ հայոց ներկայացումներից և աւելի լաւ կլինայ գործը կառավարել, քան թէ հայերը, որոնք գործը դեռ չը սկսած արդէն իրանց մէջ շների ու կատուների պէս կռւում են։ Որտեղ երեք հայ միասին հաւաքվում են, անպատճառ յայտնվում են կեղտոտ խնտրիգաներ, որովհետև ամեն մէկը, մինչև անգամ ամենաչիմարը, ուզում է անպատճառ առաջին դերը խաղալ։ Ուրեմն լաւ է միշտ օտարազգին հպատակվել։

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք ԹԻՖԼԻՍԻ Յ. Մարտիրոսեանի տպարանում տպված մի հայերէն բրօշիւրը« Մի քանի խօսք Վլադիկավկասի հայ հասարակութեան» վերնագրով։ Դա մի պօլեմիկական բրօշիւր է։

—

Ռուս «Тифл. Вѣстн.» լրագիրը քանի գնում է, խմարանում է։ Նրան խորթ է թւում որ ներքին լուրերում մենք յայտնում ենք այնպիսի նորութիւններ, որ մեր մշտական աշխատակիցը պսակվել է մի օրիորդի հետ, որ նոյնպէս հասարակական գործող է։ Այո, դրանք մեր ներքին տնային հասարակական գործերն են, և նրանք մեզ չեն կարող չը հետաքրքրել։ Եթէ ուրիշ երկրում երկու հասարակական գործող անձինք պսակվում են,—այդ մասին տպում են։ Ի հարկէ ուրիշ երկրում այդ անձինք նշանաւոր են, իսկ մեզ մօտ փոքրիկ են, բայց մեզ համար նոյնքան նշանակութիւն ունեն, որքան եւրոպացիների համար իրանց հասարակական գործողները։ Գիտենք թէ այդ տեսակ նկատողութիւնները աննշան են, բայց միթէ «Մշակի» մէջ հազար ու մի ուրիշ աւելի նշանաւոր տեղեկութիւններ չը կան։ Ինչի ուրիշ լուրեր «Тифл. Вѣстн.» լրագրին չեն հետաքրքրում։ Դա կը նշանակի գիտակցական կերպով մոլորեցնել ռուս ընթերցողներին, ինչպէս անում էր առաջ Ստալինսկու «Кавказъ» լրագիրը։ Գիտենք «Մշակի» մէջ տպված է մի հետաքրքիր յօդուած և թղթակցութիւն անտառների վրա, յայտնված են այս ինչ անտառապետի զեղծումներ և այլն։ «Кавказъ» այդ յօդուածներից քաղուածք չէր անում, բայց մի աւելի աննշան կամ մեր տնային լուր, որ ռուս հասարակութեան համար հետաքրքրութիւն չունէր, արտատպում էր և խկոյն աւելացնում էր «տեսնում էք «Մշակի» մէջ ոչինչ հետաքրքիր բան չը կայ արտատպելու համար։» Նոյնը անում է այժմ սիստեմական կերպով Երիտասովի, Իզմայլովի և վրաց ընկերութեան «Тифл. Вѣстн.» լրագիրը։ Ափսոս «Тифл. Вѣст. լրագիրը որ իւր բ է հ ր ո ւ թ ե ա ն ի ց յետոյ ընկել է այդ տեսակ չնչին և ողորմելի մարդիկների ձեռքը։

—

Մեզ գրում են ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ օգոստոսի 1-ից։ «Այսօր մեր քաղաքացիներ գնացել են գաւառապետի մօտ, երեք առաջարկութեան մասին աշխատելու համար։ 1) Քաղաքիս ջրանցքի համար քաղաքային արկղից թոյլ տալ ծախսելու 15,000 ր.։ 2) Պ. Գաւառապետի բնակած տունը, որ քաղաքին է պատկանում, յատկացնել գաւառական ուսումնարանին։ 3) Քաղաքիս անասունների արօտատեղեր որոշելու մասին ուր հարկն է խնդիրը ներկայացնել։»

—

Յուլիսի 19-ին հայ թատրոնասէրների խումբը ներկայացումն տուեց ԱԽԱԼՔԱԼԱՔՈՒՄ, յօգուտ Կիլիկեան ընկերութեան։ Դա երկրորդ ներկայացումն էր յօգուտ այդ ընկերութեան, բայց ծախսերը այնքան մեծ էին, որ, ինչպէս ասում է թղթակիցը, թատրոնասէրները մեծ գումար չը կարողացան հաւաքել։ Ներկայացրին «Շուշանիկ» ողբերգութիւնը և «Վայ իմ կորած ջխտեն ոսկի» վօդեվիլ։ Ներկայացումից գոյացած արդիւնքը դեռ յայտնի չէ։ Յուլիսի 27-ին ներկայացումն կրկնվեցաւ յօգուտ Ախալքալաքի ուսումնարանի։ Խաղացին կրկին «Շուշանիկ» և Սունդուկեանցի «Գիշերվայ սաբրը խէր է» վօդեվիլը։ Կանանց դերերը բոլոր պիեսաներում երիտասարդներ էին կատարում։

—

Արդէն մի քանի ժամանակ է որ Կ. Պոլսի «Մասիս» լրագրում սկսեցին երեւալ Ռուսաստանից գրված թղթակցութիւններ «Ռուսաստանցի» ստորագրութեամբ։ Որովհետև կան մարդիկ Թիֆլիսում որոնք լուրեր են տարածում, որ իբր թէ այդ թղթակցութիւնները «Մշակի խմբագրութենից են ուղարկվում, մենք պարտաւորութիւն ենք համարում հրապարակապէս յայտնել, որ ոչ թէ միայն այդ թղթակցութիւնները մեր խմբագրութենից չեն դուրս գալիս, այլ մինչև անգամ ոչ Գրիգոր Արծրունուն, ոչ էլ նրա լրագրի աշխատակիցներին յայտնի չէ թէ ով է Ռ ո ւ ս ա ս տ ա ն ց ի ն։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

—

Էլզաս-Լօտարինգիային շնորհված նոր սահմանադրութիւնը զօրութիւն կունենայ միայն հոկտեմբերի 1-ին, այսինքն ուղիղ այն ժամանակ, երբ գերմանական կայսրութեան հրատարակած պատուէրը արդէն հասած կը լինի իր վախճանին։ Բայց այժմեանից իսկ այս երկիրը արդէն յանձնված է գեներալ Մանտէօֆֆէլի կառավարութեան։ Կայսրը մի առանձին հրովարտակով կանոնաւորել է Մանտէօֆֆէլ գեներալի վարչութեան գլխաւոր կէտերը։

Այդ գեներալին ահագին իրաւունքներ է տուած, և չը մոռանանք, որ այդ իրաւունքները տուած են մի այնպիսի երկրի կառավարչի, որը մի քանի ամսից յետոյ պէտք է

վայելէ սահմանադրութեան քաղցր պտուղը:

Գեներալը իրաւունք ունի գաւառների ժողովքին քուէարկութեան հրաւիրել, ինչպէս որ նա կարող է բանալ նրանց նիստերը և փակել. և այս դեռ բաւական չէ, նա մինչև անգամ իրաւունք ունի ոչնչացնել նրանց վճիռները: Նա է որոշում նահանգների ու գաւառների բիւդժէտը, նա է իրաւունք տալի նահանգական և գաւառական փոխառութիւններ անել, և այդ փոխառութիւններով հիմնել զանազան հասարակաց օգտին ծառայող հիմնարկութիւններ կամ ընկերութիւններ. նա է որոշում նահանգների, գաւառների և թեմերի սահմանները: Նա է որոշում դատաստանական և վարչական տուգանքները, հաստատում այս ինչ կամ այն ինչ պաշտօնատարին իր պաշտօնի մէջ. իսկ բուրգմէյստրների և նրանց օգնականների ընտրութիւնը բոլորովին նրա իրաւասութեանն է յանձնված: Բացի այս, նա նոյնպէս հաստատում կամ ընդհակառակը պաշտօնից հրաժարեցնում է պաստորներին և եկեղեցական ուրիշ բարձր պաշտօնեաներին. այս մի և նոյն իրաւունքները նա բանեցնում է և խորայէլական հոգևորականների վրա: Մի խօսքով Էլզաս-Լոտարինգիայի այս նոր կառավարիչը քիչ է մնում, որ ամենակարող լինի:

Այս օրերս Գերմանիայում տեղի ունեցաւ օրէնսդրական մի նշանաւոր ընտրութիւն. Էրֆուրտ քաղաքի ընտրողները հրաւիրվեցան վաւերացնել պ. Լուցիուսի պարլամէնտի անդամութիւնը, որովհետև Լուցիուս վերջին ընտրութիւնների ժամանակ առևտրի և երկրագործութեան մինիստր է նշանակված:

Առաջին քուէարկութեան ժամանակ պ. Լուցիուսին չը յաջողեց ձայների պէտք եղած առաւելութիւնն ստանալ: Նրա հակառակ երկու կանդիդատներից մէկը յառաջդիմական բանակին էր պատկանում, իսկ միւսը սօցիալական: Յառաջդէմները վախենալով թէ մի գուցէ ձայների առաւելութիւնը անցնի սօցիալական կանդիդատի կողմը, նրանք շտապեցին իրանց քուէները տալ օրէնսդրական կանդիդատին. պ. Լուցիուսին:

Նկատողութեան արժանի է այն, որ Էրֆուրտում այս առաջին օրինակն է, որ սօցիալական կանդիդատ է առաջարկվում ընտրութեան:

Մի քանի ամսից ի վեր Հանօվրի նահանգում կուսակցութիւնների մէջ զարմանալի փոփոխութիւններ են կատարվել: Գելֆեան կուսակցութիւնը, որ միշտ երդվեալ թշնամի էր գերմանական կառավարութեանը, այժմ նրա մտերիմ դաշնակից է դարձել. և այն կանդիդատները, որոնք յայտնապէս ներկայացել են վերականգնելու Հանօվրի գահը միշտ Բիսմարկի հետ մեծ համաձայնութեան մէջ են եղել:

Կառավարութեան այս պաշտպանութեան շնորհիւ մի քանի կուսակցութիւններ, որոնք աննկատելի կերպով հետզհետէ անցնում են յետադիմական բանակին, սաստիկ համապատասխանում են Բիսմարկի քաղաքական դիտաւորութիւններին, որովհետև այդպիսի կուսակցութիւնները կը դիւրացնեն ընտրութիւնների դժուար գործը. ուրիշ խօսքով նրանք այնպիսի մարդիկ կընտրեն, որոնք համապատասխան կը լինեն կառավարութեան քաղաքական դիտաւորութիւններին:

ՖՐԱՆՍԻԱ.

—

Վերջապէս երկար ժամանակ սպասելուց յետոյ, անցեալ օրերս ֆրանսիական պարլամէնտի նիստերը փակվեցան: Այս լուրը յայտնվեցաւ մի նախագահական հրովարտակով, որը պ. Վադդինգտօն, իբրև խորհրդի նախագահ կարդաց ժողովում: Պատգամաւորների ժողովում, այս հրովարտակը կարդալուց յետոյ, պ. Գամբէտտա մի ազդու ճառ խօսեց, որի մէջ նա սաստիկ գովաբանութիւններ արաւ թէ Վէրսայլ քաղաքին, և թէ նրա քաղաքապետ պ. Ռամօին, և յայտնեց, որ Վէրսայլը երբէք չը պէտք է անբաւական մնայ այս ճշմարիտ անախորժ բաժանվելուց, որովհետև ազգային ժողովը այժմ բռնում է իր պատուաւոր տեղը, այն է նա վերադառնում է Ֆրանսիայի մայրաքաղաքը, որտեղ նրա գործունէութեան ասպարէզը բիւր անգամ աւելի լայն շրջան կը ստանայ քան թէ Վէրսայլում: Ամբողջ ժողովը միահամուռ ծափահարեց իր նախագահի այս նուրբ նկատողութեանը:

Նիստը վերջանալուց առաջ, ժողովը քուէարկեց գլխաւոր զօրապետների մասին կազմված օրէնքի ծրագիրը, և մի քանի ուրիշ մանր մունր ծրագիրներ: Մի քանի լրագիրներ այն կարծիքի են, որ եթէ ներկայ նիստերն ընդհատվեցան նախագահի հրովարտակով, ուրեմն հաւանական է նոյնպէս, որ յաջորդ նիստերն էլ չեն սկսվի մինչև, որ այդ մասին նախագահական մի նոր հրովարտակ չը հրատարակվի: «Rappel» լրագրի խօսքերին նայելով, պարլամէնտական յաջորդ նիստերը սկսվելու են նոյեմբերի 25-ին:

Պարլամէնտի նիստերի ընդհատվելուց մի օր առաջ, ասում են, որ սէնատում սաստիկ աղմկալի վիճաբանութիւններ են եղել օրիորդաց ուսուցչական ուսումնարան հիմնելու մասին, որը արդէն քուէարկված է պատգամաւորների ժողովում: Սրանից յետոյ խօսեցին զանազան ուրիշ հարցերի մասին, և մի քանի վայրկենում այնքան նոր-նոր հարցեր զարթեցան, որ անդամների մի քանիսը մինչև անգամ միտք յայտնեցին արտաքոյ կարգի մի քանի նիստեր կազմել և այդ հարցերին մի վճռական ելք տալ: Պատահեցան և այնպիսիները, որոնք կամենում էին առաջարկել հանրապետութեան նախագահին, որ նա մի ուրիշ հրովարտակով մի քանի օր յետաձգէ իր նախկին հրովարտակի իրագործումը:

ԹԻՖԼԻՍ.

—

Երեքշաբթի երեկոյն Անգղեոյ խորհրդարանին մէջ կարևոր վիճաբանութիւնք եղան Արևելեց վիճակին և Պէրլինի դաշնագրին գործադրութեան վրայ: Սըր Չարլզ Տիլք առաջարկեց որ թագուհւոյն ուղերձ մը ներկայացուի Յունաստանի սահմանագլխին ուղղութեան նկատմամբ Վեհաժողովոյ ԺԳ. ստենագրութեան գործադրութիւնը խնդրելու համար: Անգղեոյ արմատականաց գլուխն յետոյ Հայաստանի և Մակեդոնիոյ տագնապալի վիճակը նշանակելով ըսաւ թէ Անգղիա բնաւ շարժում չըրաւ խոստացեալ բարենորոգմանց գործադրութիւնը խնդրելու համար, թէ Բ. Դուռը խօսք տուած էր երեք ամսուան մէջ բարենորոգումները գործադրել, բայց բան մը չեղաւ:

Սըր Չարլզ Տիլքի այս առաջարկն արդէն քանի մ'օրէ 'ի վեր ծանուցուած էր, և նախարարութիւնը բաւական ժամանակ ունէր իւր պատասխանն որոշելու:

Արտաքին գործոց խորհրդական Պ. Պըրք պատասխանեց թէ Փոքր—Ասիոյ վիճակն ընդհանրապէս ցաւալի է, բայց խոստացեալ բարենորոգմանց անգործադրութեան մասին Անգղիոյ վրայէն պատասխանատուութիւնը նետեց: Պ. Պըրք յետոյ կարևոր յայտարարութիւն մ'ըրաւ. «Անգղիա, ըսաւ, որոշած էր, համոզողութեամբ, կամ թէ այս չը յաջողի՝ ուրիշ միջոցներով Թիւրքիոյ կառավարութեան մէջ բարենորոգումներ մտցունել:»

Բայց Պ. Պըրքի այս յայտարարութիւնը պակաս է, և բացատրութիւն չը տար թէ ինչ միջոցներ ըսել կուզէ՝ երբ համոզումը չը յաջողի, և թէ ուր մնաց Անգղիոյ այս որոշումը: Գուցէ այս կէտերը բանակցութեան ենթակայ են և Պ. Պըրք չը կրցաւ այժմէն մանրամասնութիւնները ծանուցանել: Պատասխանատուութեան մասին գալով, հարկաւ ուղղակի չը կրնար ծանրանալ Անգղիոյ վրայ. սակայն Անգղիոյ և Եւրոպիոյ վրայ բարոյական մեծ պատասխանատուութիւն կը ծանրանայ այն պատճառաւ որ՝ ինչպէս արդէն ըսած եմք, վեհաժողովէն ժամանակ կրնային գոնէ Հայաստանի մէկ մասին բարենորոգումը գործնական կերպիւ ապահովել, և չըրին, այլ ամեն ինչ դիպաց թողուցին: Ուրեմն ներկայ յոռի վիճակին բարոյական պատասխանատուութեան մէկ մասը անշուշտ Եւրոպիոյ և Անգղիոյ վրայ կը ծանրանայ: Միթէ Բագրևանդի Հայք Քրիստոնեայ չէ՞ն և կրնակի գաղթականութեան չմատնուեցա՞ն. բայց Եւրոպա իւր ուշադրութիւնը միմիայն Սլավաց նուիրելով՝ թողուց որ Քրիստոնեայ ժողովուրդ մ'ամեն թըշուառութեանց ենթակայ մնայ: Գոնէ Հայ պատմագիրք, երբ Բագրևանդի Հայոց խեղճութիւնները նկարագրեն, Եւրոպիոյ կարծրասրտութեանն ու անտարբերութեանը վրայ թեթև դատաստան չը պիտի կրնան ընել: Անգղիա խիստ լաւ տեղեկութիւն ունէր Բագրևանդի դէպքերուն, քանզի Անգղեացի թղթակիցներ մանրամասնաբար նկարագրեցին զանոնք. այսու ամենայնիւ ոչ Լորտ Պիքընսֆիլտ, և ոչ այն տէրութեան լիազօրներն, որք Քրիստոնէից անունն իրենց գրութեանց մէջ յեղյեղելէ չէին դադրած, բնաւ ուշադրութիւն չը դարձուցին անոնց վիճակին բարւոքման վրայ: Կարելի է որ Հայերը սխալ աշխարհավարութիւն մը բռնած լինէին, քանզի դիւանագիտութեան մէջ ոչ մեծ փորձ և ոչ հմտութիւն ունէին, սակայն Եւրոպիոյ պարտք էր իւր խնամակալութեան պաշտօնն արժանապէս կատարել:

Գուցէ Անգղիա օր մը, որ կարելի է շատ հեռի չէ, Փոքր-Ասիոյ բարենորոգմանց խնդիրն իւր ձեռք առնու, և գայն մի միայն իւր շահուց տեսակէտով լուծէ: Գուցէ նաև Ռուսիա օր մ'իւր տիրապետութիւնն յառաջ մղէ 'ի Կարին և Հայաստանի ուրիշ կողմերն, ինչպէս ըրաւ 'ի Կարս: Ժամանակներն ստիպողական են, և մեր օրով դէպքերն երբեմն զարմանալի արագութեամբ յառաջ կերթան. ուստի եթէ Հայոց ազգն ևս արևուն ներքև իւր դիրքը պահել կուզէ, պէտք է շարժի յառաջդիմութեան, ուսմանց և լուսաւորութեան մէջ: Ամեն կողմէ աշխարհակալ ազգեր իւր բոլորտիքը կը շրջապատեն: Օսմանեան կառավարութեան ներքև մերթ ընդ մերթ կրնայ հարստահարութիւն կըրած լինել, բայց իւր ազգութեան վտանգ չը կար, սակայն թերևս այդ վտանգն ուրիշ կողմերէ կրնայ գալ, և ահա ասոր համար պէտք է որ Հայք թմրութեան մէջ չըննջմելով՝ իրենց բաղդն իրենց ձեռքով շինելու աշխատին, որպէս զի օտարին որս չերթան և օտար փառասիրութիւններ չը յագեցնեն. պէտք է որ այս տեսակէտով իրենց իրաւունքը պահանջեն թէ Բ. Դռնէն և թէ Եւրոպայէն: Եթէ մեռեալ և անշարժ ազգ մը անշարժ մնայ, տարակոյս չկայ որ աշխարհակալ ազգեր դժուարութիւն չը պիտի կրեն զինքն նուաճելու:

(Մասիս)

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստոսի 5-ին, կէսօրից յետոյ ԹԻՖԼԻՍԻ Սէրգիևսկի փողոցի վրա գտնվող Ամիրագովի տանը հրդեհ յայտնվեցաւ: Ամիրագովի տունը գըտնվում է Զիթախօվի տան մօտ, որտեղ պետական բանկի բաժինն է գտնվում: Բանկից կարողացան ամեն բան ազատել, և Զիթախօվի տունը կրակից պահպանել: Ամիրագովի տունը կատարելապէս այրվեցաւ և նոյնպէս կրակ քիչ կպաւ մօտակայ տըներին, բայց այդ տները պահպանվեցան: Մօտակայ տներից և խանութներից դուրս էին թափում իրեղէններ, կահ-կարասիներ, ապրանքներ և դըրանցից շատերը փչացան: Այնպէս որ չը նայելով որ մի տուն միայն այրվեցաւ, բայց փողոցը թափված և փչացած իրեղէնների կողմից վնասը մեծ է:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ԼՕՆԴՕՆ, 2|14 օգոստոսի: Բագուից հեռագրում են «Daiy-News» լրագրին,որ թիւրքմէնները Մէրվից գնում են անապատը դէպի հիւսիս. նրանք մի քանի հազար ոչխարներ են ուղարկել Խիվա, որպէս զի այդ ոչխարները փոխանակվեն հացի հետ, որ նրանց պէտք է առաջիկայ պատերազմի համար: Կռիւ դեռ չէ եղել: Ինչպէս լսվում է մի անգլիացի վաճառական Տէկէի թիւրքմէնների վրա 1800 մարտինեան հրացաններ է ծախել:

ՎԻԷՆՆԱ, 2/14 օգոստոսի: Տաֆէ նշանակված է աւստրիական առաջին մինիստր և ներքին գործերի կառավարիչ: Շտրէմայր արդարադատութեան մինիստր է նշանակված:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 օգոստոսի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 50 կ., երկրորդ 93 ր. 75 կ., երրորդ 93 ր. 25 կ., չորրորդ 933 ր. 12 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 232 ր., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 91 ր. 75 կ., երկրորդ 92 ր., 35 կ., երրորդ 21 ր., 75 կ., ոսկի 7 ր. 78 կ.:

ԼՕՆԴՕՆ, 3/15 օգոստոսի: Պարլամէնտական նիստը յետաձգվեցաւ թագուհու մի ճառի պատճառով, որի մէջ յայտնված է, որ Անգլիայի և օտար պետութիւնների մէջ ունեցած յարաբերութիւնները սերտ բարեկամական բնաւորութիւն են ստանում: Ճառի բովանդակութեանը նայելով՝ թագուհին գործ է դրել իր ազդեցութիւնը պահպանելու պարտաւորութիւնները, հաստատամրացնելու դաշնադրութիւնները և պաշտպանել ընդհանուր խաղաղութիւնը: Բերլինի դաշնադրութեան պայմանները իրագործվում են կէտ առ կէտ. նոր սահմանագծերի որոշումները գրեթէ վերջացած են. պատերազմական թշուառութիւնները մինչև այժմ արգելք եղան իրագործելու այն անհրաժեշտ վերանորոգութիւնները, որոնց խոստացել է թիւրքաց պետութիւնը, բայց Անգլիան ցոյց է տուել և չի դադարի ցոյց տալուց, թէ որչափ օգտակար է Թիւրքիայի համար կատարել իր պարտականութիւնները: Սրանից յետոյ թագուհու ճառը հաստատում է, որ Եգիպտոսում կայացած նոր կառավարութեան վերաբերութեամբ Անգլիայի և Ֆրանսիայի մէջ համաձայնութիւն է կայացել. իսկ Յունաստանի վերաբերութեամբ ճառի մէջ ոչինչ ակնարկութիւն չէ եղած:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 օգոստոսի: «Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ իբր Վարշավայի գեներալ-նահանգապետ կը նշանակվի Տօտլէբէն, իսկ Նօվօրօսիսկի ժամանակաւոր գեներալ-նահանգապետ կը նշանակվի Իգնատիեվ:

ՎԻԷՆՆԱ, 3/15 օգոստոսի: Կայսրն ընդունեց Անդրաշիի հրաժարականը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 օգոստոսի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 60 կ., երկրորդ 93 3/8 ր., երրորդ 93 ր. 45 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 232 ր., երկրորդ 232 ր., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 92 ր. 50 կ., երկրորդ 91 ր. 75 կ., երրորդ 92 ր., ոսկի 7 ր. 80 կ.: Ռուսաց 1 ռուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 25 5/16 պէնս. ռուսաց 100 ռուբլ Գերմանիայի վրա արժէ 217 մարկ 25 պֆէնինգ, Փարիզի վրա 269 ֆրանկ: Տրամադրութիւնը թոյլ է:

Խմբագիր-Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ «ՓՈՐՁ» ԱՄՍԱԳՐԻ

Եօթներորդ և ութերորդ (յուլիսի և օգոստոսի) համարները:

Բովանդակութիւն.—1. Հացի խնդիր, ազգային վիպասանութիւն Պերճ Պռօշեանցի: 2. Դատաստանագիրք Մ. Գօշի, իրաւաբանական հետազօտութիւն Վահան վ. Բաստամեանցի: 3. Բնաւորութիւնների ժառանգականութիւնը, Ս. Պալասանեան: 4. Վանից մինչև Տիգրիս, գործ Գ. Պաւլի: 5. Վեհաժողով, Մշեցու նոր սերունդ, վանեցոց չունուածը, բանաստեղծութիւններ Գամառ-Քաթիպայի: 6. Նրջաբերական գրատարաններ, ձառ Լ. Մորանդիի: 7. Բաթումի նահանգը, գործ Օսկար Ցէյֆելդերի: Ազգային տեսութիւն.—8. Օսմանեան ինքնակալութիւն և Ռուսահայք, Ծերենց:—9. Տեղեկագիր «Դպրոցասիրաց—Արևելեան» ընկերութեան: Սկզբնական կանոնք Կարուց Ս. Լ. գրադարանի: Հիմնական կանոններ Կիլիկեան ընկերութեան: 10. Ցուցակ Նուիրատուութեանց Ռուբինեան—երկրագործական ուսումնարանի: 11. Նամակներ խմբագրին: Քաղաքական տեսութիւն—12. Իշխան Լուի Նապոլէօնի մահը:—13. Հաշիւ յուլիսի 6-ի ներկայացման յօգուտ հանգուցեալ Ամերիկեանցի ընտանիքի: 14. Գաղղիերէն-Հայերէն-Տաճկերէն բառգիրք, Նորայրի: 15. Ազդ: Ցաւելուած.—16. Խաթաբալա, կոմեդիա Գ. Սունդուկեանցի: 17. Յայտարարութիւններ:

Ստորագրուել կարելի է Թիֆլիսում «Փորձի» խմբագրատանը և Կենտրոնական գրավաճառանոցում: Օտար քաղաքացիք կարող են դիմել խմբագրին հետևեալ հասցէով.—Тифлисъ. Въ Редакцію Армянскаго журнала „**Пордзъ**“

Խմբագիր-Հրատարակիչ ԱԲԳԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

վաճառվում են, 'ի մէջի այլոց, հետևեալ հայերէն գրքերը.	Ր.	Կ.
Օր. Տէր-Մարկոսեանց՝ Թուամագ Մեղու, պատկերազ.	—	40
Բժ. Տիգրանեան՝ Մարմնակազմական բառարան	1	—
Բժ. Բարայեան՝ Ուսումնարանի առողջ. հարցեր	1	—
Սրուանձտեան՝ Թորոս Աղբար մ. ա.	1	25
— Մանանայ	1	75
— Շուշան Շաւարշանայ	—	50
Խրիմեան՝ Հրաւիրակ Արարատեան	1	25
— Սիրաք և Սամուէլ	1	45
— Յիսուսի վերջին շաբաթը	—	70
— Մարգարիտ Արքայութեան	—	75
— Դրախտի ընտանիք	1	25
— Վանգոյժ	—	20
Պէշիքթաշլեան՝ Մատենագրութիւնք	2	75
Կոստանեան՝ Մէթոդին վերայ	—	75
Դուրեան՝ Տաղք և Թատերերգութիւնք	1	75
Ալթունեան՝ Տեղեկ. Հայոց գաղթականութեան	1	20
Ծերենց՝ Թորոս Լևոնի	1	—
Հալլաճեան՝ Նոր երգարան	—	75
Ջերազ՝ Գրական փորձեր	1	—
— Ազգային դաստիարակութիւն	1	—
— Հայաստան և Իտալիա երկ. տիպ	—	60
— Թէ ինչ շահեցանք Բերլ. վեհաժ.	—	40

Երևանեան Հրապարակի վրա ԹԱՄԱՄՇԵՎԻ կարավանսարայի դէմուդէմը № 11. տան վերի յարկում վարձով տրվում է մէկ ԴԱՀԼԻՃ ծառայով, լաւ կարասիքով և առաւօտ-երեկո սամօվարով. դահլիճը մի բալկօն ունի իր առաջ: Գինն է ամսական 40 րուբլ: Բացի դահլիճը մի և նոյն տանը վարձով տրվում են նոյնպէս առանձին ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ կարասիքով ծառայով, սամօվարով և լուսաւորութենով. այդ սենեակները ամսական արժեն 25, 20 և 15 րուբլ: Այդ սենեակներում կարելի է նոյնպէս ընկերով բնակվել: Հարցնել մի և նոյն տան դրան առաջ միրգ ծախող ՅԱԿՈՎԲԻՆ:

Յունիսի 17-ին Արծրունու թատրոնում բարեգործական նպատակով տուած ներկայացումից գոյացաւ 294 ր. գումար. տոմսակներ ծախվեցաւ 226 ր. 70 կ., իսկ ընդհանուր մուտքի մնացած մասը, այսինքն 67 ր. 30 կ., զանազան անձերի զոհաբերութիւնն է կազմում: Ծախսերի բոլոր գումարը կազմում է 139 ր. զուտ գումար մնումէ 155 ր., որը յանձնվեցաւ պ. Փուլինեանցին հասցնելու ըստ պատկանելոյն: Մեր սրբազան պարտաւորութիւնն ենք համարում՝ մեր անկեղծ շնորհակալութիւնը յայտնել այն անձանց, որոնք իրանց ներկայութեամբ պատուեցին մեր ներկայացումն:

«ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԹԵՐԹ» ԱՄՍԱԳՐԻ

Խմբագրութիւնից

«Մանկավարժական Թերթը» իւր երկրորդ տարուայ շրջանում հրատարակվելու է նոյն ուղղութեամբ և ծրագրով, ինչպէս որ առաջին շրջանում՝ հետևեալ պայմաններով:

1. Տարեկան կը լինի 10 գրքոյկ, իւրաքանչիւրը 6 թերթից (96 երես):

2. Տարեկան գինն է ամենայն տեղ 6 ռ.:

3. Մինչև սեպտեմբերի 10-ն բաժանորդագինը վճարող բաժանորդը կը ստանայ ձրի յունիս ամսի վերջին մի ընտիր հեղինակութիւն հայերէն լեզուով թարգմանութեամբ կամ ինքնուրոյն՝ ընթերցանութեան համար:

4. Եթէ բաժանորդաց թիւը հասնի մինչև 480-ի, այն ժամանակ խմբագրութիւնս իւր բաժանորդներին ձրի տալու է երկու գիրք:

5. Ուսուցիչները կարող են բաժանորդագինը վճարել երկու նուագ. առաջին երեք րուբլին յուլիսի սկզբին. միւս երեք րուբլին նոյեմբերի մինչև 6-ն: Վերջին նուագի բաժանորդագինը ուշանալիս «Թերթը» չի ուղարկվի նոյեմբերի գրքոյկից սկսած մինչև դրամը ստանալը:

6. Որ և իցէ գրքոյկի չը ստանալու մասին բողոք հարկաւոր է ուղարկել ուղղակի խմբագրութեանս հետևեալ №-ը ստանալուն պէս:

Բաժանորդ գրուիլ ցանկացողները կարող են դիմել խմբագրութեանս գրասենեակը, որ գտնվում է պ. Յ. Մարտիրոսեանի տպարանում, Օրբէլեան փողոցի վերայ, Ալէքսանդրեան պարտէզի մօտ:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. *Въ контору Редакціи Армянскаго Журнала „Педагогическій Листокъ“.*

Խմբագիր ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ:

Ищу попутчика до Делижана. Адресъ мой Редакція газеты „Мшакъ“

ԲԱՐՁՐ ուսում ստացած մի ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ պատրաստում է աշակերտներին գիմնազիական կուրսի բոլոր ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻՑ: Հասցէն կարելի է իմանալ «ՄՇԱԿԻ» խմբագրատանը:

2—4

Ըստ հրամանի լուսաւորչեան ՀԱՅՈՑ ՍԻՆՈԴԻ ՍՐԲՈՅ ԷՋՄԻԱԾՆԻ, յԱտենի վիճակային կոնսիստորիայի Վրաստանի և Իմէրէթի նշանակեալ է ԱՃՐԴԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ յ3 օգոստոսի սոյն ամի և ԿՐԿՆԱՃՐԴԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ յ8 նոյն ամսոյ վասն տալոյ կապալաւ ԶԳՏԱՆԵՑԵԱԼ 'Ի ՏՓՂԻՍ ՔԱՂԱՔԻ ԱԹՈՌԱՊԱՏԿԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾՍ ցանկացողք կարեն տեսանել զպայմանն 'Ի ԴԻՒԱՆԱՏԱՆ կոնսիստորիայի յիւրաքանչիւր Ատենական աւուր մինչև ց-2 ժամն յետ կէս աւուր:

Անդամ կոնսիստորիայի Սարգիս աւագ քահանայ Աղաջանեանց

2—3

Մօզդօկի Հայոց երկսեռ ուսումնարաններում հարկաւոր է մի ուսուցիչ հայոց լեզուի, 24 դասի համար տարեկան 5—600 ր. ռոճկով:

Ալէքսանդրօպօլի վիճակային դպրոցի պատրաստական դասատանց համար նոյնպէս հարկաւոր են երեք ուսուցիչ 24 դասի համար տարեկան 4—500 րուբլի ռոճկով: Ցանկացողները կարող են դիմել վերոյիշեալ ուսումնարանների վարչութիւններին կամ պ. Նիկ. Տէր-Ղևոնդեանին Կենտրոնական Գրավաճառանոցում:

3—3

ԿՕՄԻՍԻՈՆԻ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՔԵՐԻ համար 1867 ին ՎԻԵՆՆԱ հիմնեալ ՄԵՐ ՏԱՆԸ մէկ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔՆ ԱԼ բացված է ԹԱՄԱՄՇԵՎԻ քարավանսարայում № 16. Եւրոպայի ընտիր ֆապրիկաներէն զանազան տեսակ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ բերել տալու պայմանաւ ՊԱՏՈՒԷՐՆԵՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ պատրաստ ենք: Ցանկացող պարոնայք ապրանց օրինակները կարող են տեսնել առաւօտեան ժամը 9-էն մինչև 2 և 5-էն մինչև 7:

Շահինօվ և Բօբօլէչ.

9—10

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 7 — ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ — ԹԻՖԼԻՍ 1879

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ (Օգոստոսի 6-ին)

	Ր.	Կ.
Ոսկին (պօլուիմպերիալը)	8	—
Հին 82 պր. մ. արծ. 1000 մ.	1480	—
Հին 20 կ. 72 պր. 1000 »	1215	—
Վիդրինի 5% առաջի փոխառութեան տոմ. 100 »	236	—
Երկրորդ 5% վիդրինի »	235	—
Մարսելի կուրսը 268—	100	—
Լօնդօնի կուրսը Օդեսայի վրա	9	50
Վենայի կուրսը արժէ 123 գլ.	100	—
Դուրեժի բարաթը	5	10
Առևտրական բանկի ակցիան 200 մ.	310	—
Փօթի Թիֆլիսեան երկաթուղու ակցիան 125 մ.	—	—
Շաքարը բրօցկու	7	05
» միւս տեսակը	6	95
» չաքար աւազը	5	70
» տրանզիտը	5	30
» մաքուր վճառած	10	—
Բամբակը Երևանու Ամերիկայի սերմից	8	40
Միւս տեսակը հին սերմից	8	—
Բուրդը Թուշի	6	80
» Թարաքամի	3	50
Ալիւրը Շորագալու	2	30
» Երևանի	—	—
Գարին	1	40
Մոմը ճնաճարպի (стеар.)	12	40
Մետաքսը Նուխվայ	180	—
Կախեթունը	100	—
Կոկոնը Նուխվայ (բոժ.)	50	—
Ցրիզոնը (լարը) Ագուլեաց	60	—
Կօֆէն մօկօ	26	—
« լևանի	22	—
« Մանտինիյօն	18	—

ՀԵՌԱԳԻՐ

	Ր.	Կ.
Կովկասի և Անդրկովկասի քաղաքները	1	
Ռուսաստան	2	
Աւստրիա	3	
Անգլիա	4	
Գերմանիա	2	88
Ֆրանսիա	3	75

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՄԱՆԿԱԲԱՐՁԱԿԱՆ ԻՊՐՈՑ

(Վէրայի վրա № 38)

Ծննդականների ընդունելութիւնը ցերեկվայ և գիշերվայ ամեն ժամանակ, օրը 50 կօպէկ վարձով, իսկ չքաւորներին անվարձ: Առանձին սենեակներում ամիսը 30—50 րուբլ: Կանանց հիւանդութիւնների բաժանմունքի մէջ վարձը ընդհանուր սենեակում 18 րուբլ, իսկ մասնաւոր սենեակներում 30 րուբլ ամսական:

Երթեեկ հիւանդ կանանց և երեխաների ընդունելութիւնը ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 9½ մինչև 11 ժամ առաւօտեան, Բժշկապետ Անանօվ:

ՓՕԹԻ-ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Թիֆլիսից մինչև Փօթի (ճանապարհորդների գնացքը) 9 ժամին 21 րոպէ առաւօտեան: Մինչև Միխայլօվօ (խուռն գնացքը) երեկոյեան 5 ժամ. 18 րոպէ:

	առաւօտ:	երեկոյեան.
Թիֆլիսից	9. 21	5. 18
Գօրը	11. 58	9. 43
Միխայլօվօ.	1. 29	11. 59
Րիօն.	6. 47	
Փօթի	9. 40	
	առաւօտ:	
Փօթիից.	9. 13	
Րիօն.	12. 13	
Միխայլօվօ	5. 39	1. 37
Գօրի	7. 5	4. 8
Թիֆլիս.	9. 31	7. 56

Թիֆլիս գալիս է առաջին գնացքը երեկոյեան 9 ժ. 31 ր. երկրորդը՝ առաւօտեան 7 ժ. 56 ր.

Տեղերի գինը՝ Թիֆլիսից

	I կլաս.	II կլ.	III կլ.
Մցխէթ.	90	68	38
Գօրի	3. 20	2. 40	1. 33
Սուրամ.	5. 22	3. 92	2. 18
Րիօն	9.	6. 75	3. 75
Փօթի.	13. 1	9. 75	5. 42

ՓՕՍՏ

Ամեն տեսակ թէ նամակներ, թէ լրագիրներ և թէ ծանր փօստ ամեն տեղ ուղարկելու, ընդունվում են ամեն օր, առաւօտեան 8 ժամից մինչև 1 և կէսօրից յետոյ 3 ժամից մինչև 7: իսկ կիրակի օրերը հասարակ նամակներ մինչև 10 ժամ առաւօտեան և 3—7 երեկոյեան:

Ռուսաստանից և Արտասահմանից փօստը ստացվում է Թիֆլիսում ամեն օր: Բագուի տրակտից՝ երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ: Փօթի-Թիֆլիսեան երկաթուղուց ամեն օր: Նուխու տրակտից չորեքշաբթի և կիրակի: Բելիկլիւչի տրակտից երեքշաբթի և շաբաթ:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

	կօպ.
Բաց նամակ արժէ	2
Ռուսաստան և Եւրօպայի բոլոր երկիրները նամակը արժէ.	7
Ամերիկա	7
Պարսկաստան	7
Հնդկաստան	70
Եգիպտոս	27

ԲԺՇԿԱՆՈՑ

Հիւանդների ընդունելութիւնը առաւօտեան 8-ից մինչև 10 ժամը:

Երկուշաբթի. Լիսիցեվ և Գօրալեվիչ ներքին հիւանդութիւնների:

Երեքշաբթի. Վերմիշեվ ներքին հ., Բէյխ աչքի հ., Ժուրավլէվ կաշու և վեներական հ., Բաքօվ կրծքի և ներքին հ., Բախուտօվ մանկաբարձական, կանանց և մանկական հ.:

Չորեքշաբթի. Լիսիցեվ ներքին հ., Բաքաեվ ջղային և հոգեկան հ.:

Հինգշաբթի. Վերմիշեվ ներքին հ., Ժուրավլէվ կաշու և, վեներական հ.:

Ուրբաթ. Լիսիցեվ ներքին հ., Բաքօվ կրծքային և ներքին հ., Բաքաեվ հոգեկան հ., Բախուտօվ մանկաբարձական, կանանց և մանկական հ.:

Շաբաթ. Վերմիշեվ ներքին հ., Բէյխ աչքի հ., Ժուրավլէվ կաշու և վեներական հ.:

Օբրէխտ, ատամի հ., ընդունում է իր տանը ամեն ժամանակ խեղճ հիւանդներին Բժշկանոցի տոմսակով:

«ՄՇԱԿԻ» ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

—

—ԹԻՖԼԻՍ. Գ. Ռ. Կ. Ձեր ցաւալի գրութիւնը տէր-տէրի աղջկայ և տիրացուի մէջ սիրահարվելու պատմութեան մասին և թէ ինչպէս նրանք կանցկացնեն իրանց շարունակութիւնը, սաստիկ հետաքրքիր և միանգամայն ցաւալի է, բայց այդ ձեր ցաւալի գրութիւնը պէտքական չէ տպագրվելու: Թող սիրահարները շարունակեն իրանց շարունակութիւնը—մեզ ինչ: Մենք խօ չենք կարող համոզել ծնողներին:

—ԱԽԱԼՑԽԱ. Գ. Ն. Շնորհակալութիւն ձեր յօղուածի համար: Նոյնպէս «Մշակի» արտաքին տեսութեան խմբագիրը ձեզ շնորհակալութիւն է յայտնում որ դուք նրան նիւթեր էք ուղարկում: